

За теоретичното описание на конструкцията *Nominativus cum infinitivo*¹

Емилия Денчева

В предлагаемом исследовании показано, что в предложениях с так наз. *Nominativus cum infinitivo* (Nci) рекурсивный контекст по отношению к номинальному компоненту сочетания не является константной величиной. Имея в виду две основные возможности функционально-синтаксической интерпретации номинала в Nci-синтагме – как подлежащего подчиненного инфинитивного предложения, Nci-конструкция была разделена на два подтипа – типа I с субъектным контролем или с PRO-подлежащим инфинитива и типа II с явным подлежащим инфинитива. Комплементирование того или иного типа Nci-синтагмы находится в прямой связи с семантикой *verbum regens*. Управляющие типа Nci-I глаголы являются носителями *волевого значения*. Nci-II-конструкции управляют „поднятыми” глаголами с характеристиками: [-transitiv], [+S']-субкатегоризационная рамка, [+S']-элиминирование.

This study shows that in sentences with the *Nominativus cum infinitivo* (Nci) construction the context determining reaction with regard to the nominal component is variable. With a view to the two main possibilities for functional-syntactic interpretation of the nominal element in the Nci-syntagm: as subject of the matrix sentence or subject of the subordinate infinitival clause, the construction can be classified into Type I - with subject control or PRO-Subject of the infinitive; and Type II - with an explicit subject of the infinitive. Complementation of one or the other type of Nci-syntagm depends on the semantics of *verbum regens*. Verbs with volitional meaning command the Nci-I type of construction, while raising verbs which are [-transitive], [+S']-subcategorization frame, [+S']-deletion select the Nci-II type.

1. Описание на феномена

За присъствие на конструкцията *Nominativus cum infinitivo* (Nci) се говори предимно в граматическите описания на класическите езици гръцки и латински. Оказа се, че с този термин е обозначена граматическа категория със синтактично нееднородна организационна структура. В термина е отразен морфологическият статус на номиналния конституент в Nci-съчетанието, но липсва спецификация по отношение на възможния му функционално-синтактичен статус, което позволява да бъде интерпретиран нееднозначно. При конфигурация от име в именителен падеж и инфинитив в едно изречение може да става въпрос от една страна за номинативна фраза в граматическата функция на подлог в главното изречение, която денотира само субектния аргумент на инфинитива (т. напр. е описана Nci-конструкцията в латинската граматика²), а от друга – за номинативна фраза, която представлява подлога на регента в матричната структура и поради референтна еквивалентност определя и съдържанието на лексикално подтиснатата субектна фраза на подчиненото инфинитивно изречение. В гръцката граматика напр. се говори за Nci в случаи, в които при идентичност на подлога на управляващия глагол и на инфинитива, субектът на инфинитива се изпуска.

¹ Настоящото изложение представлява преведена от немски, съкратена и преработена част от дисертационен труд на тема: Zum Gebrauch infinitivischer Sätze mit explizitem Subjekt in der Bibelübersetzung (Neues Testament) von Wulfila. Ein Versuch gotisches Idiom vor dem Hintergrund übersetzungstechnischer Entscheidungen abzugrenzen und zu charakterisieren.

² Срв. Хофман/Сцантир 1965, 363 сл.

За специалния случай с копулативен инфинитив освен това е предвидено номиналните части на предиката (прилагателни и съществителни) да получават номинатив.³

В следващото изложение на базата на примери с Nci-реализации от генетично сродни езици ще илюстрирам съществуващите по отношение на фразата в именителен падеж функционално-синтактични и тематични различия, срв.:

- (i) лат. *Homerus caecus fuisse dicitur.*
- (ii) нем. *Homer soll blind gewesen sein.*
- (iii) нем. *Er scheint dumm zu sein.*
- (iv) a') *Die Uhr muss repariert werden.*
a") *Die Uhr ist zu reparieren.*
b') *Die Uhr kann nicht repariert werden.*
b") *Die Uhr ist nicht zu reparieren.*
- c) *Das Haus ist schon zu sehen.*
- (v) *Das Buch ist schwer zu lesen.*
- (vi) нем. *Er verspricht seinem kleinen Bruder einen Teddy zu kaufen.*
- (vii) гр. Ἐθέλω δὲ τοι ἴπιος εἶναι. (цит. по Швицер/Дебрунер 1975, 374)
- (viii) нем. *Ich wurde (von ihm) gebeten, die Daten zu überprüfen.*
- (ix) *ein wahrhaft guter mann (zu) sein ist schwer* (цит. по Шьоман 1869, 238)

В структурите (i)-(v) присъства номинална фраза в номинатив, която не може да представлява тематично маркиран аргумент на матричния глагол, тъй като този глагол по различни причини не е в състояние да припише семантична роля на своя подлог и в този смисъл е безподложен. Лат. *dicere* в (i) е в пасивен вариант. В базиращия на Чомски (1983) генеративен синтактичен концепт (срв. напр. Пенчев 1999, 626) се приема, че пасивът абсорбира тематичната роля на външния аргумент. Глаголът с пасивна морфология по начало не може да установи семантична връзка с подлога на изречението-матрица. Транзитивни глаголи със [S']-субкатегоризационни свойства (това са управляващи *Accusativus-cum-infinitivo*-конструкции от вторичния тип⁴ ЕСМ-глаголи⁵) в пасивен вариант конституират изречения при допълнителни рестрикции. Те въобще не допускат референциални номинални фрази в синтактичната субектна позиция на изречението, тъй като техният обект при активна форма на изречението има пропозиционален характер. Тъй като в (ii) става въпрос за “евиденциален”⁶ прочит на нем. *sollen* ‘es wird gesagt/behauptet’ интерпретацията на номиналната фраза в именителен падеж като подлог на *sollen* е блокирана. В (iii), (iv) и (v) глаголните

³ Срв. Кюннер 1904, 29 сл.; Швицер/Дебрунер 1975, 375; Милев/Михайлов 1957, 300.

⁴ В Денчева 2003 Асi-конструкцията беше представена като нееднородно в композиционно отношение синтактично явление, което намира проявление в четири генетично свързани подтипа: Асi-I/II/III и IV или Асi от първичен, вторичен, граматикализиран и абсолютен тип. Характерно за вторичния Асi-тип е, че номиналната фраза в акузатив не кодира обект, заложен във валентната рамка на управляващия конструкция глагол, който поради референциална идентичност с подлога на комплементирания инфинитив да е в състояние да контролира фонетично подтиснатата му субектна фраза, както е при първичния Асi-тип. Акузативният номинал в Асi-съчетанието е предвиден единствено в аргументната структура на глагола в инфинитив като външен аргумент и съответно е тематично маркиран от него като субект.

⁵ В генеративната граматика като ЕСМ-глаголи (*Exceptional-Case-Marking-Verbs*) се разглеждат глаголи, които при определени условия приписват падеж “отвън” “по изключение”.

⁶ В съвременната немска лингвистична теория (срв. Ерих 2001, Раиз 2001) се приемат три основни типа семантични прочити на модалните глаголи: 1. циркумстанциални (или неепистемични) прочити (срв. *Hans kann schwimmen*), 2. (обективно-/субективно-)епистемични прочити (срв. *Es muss in der Nacht geregnet haben <die Straßen sind nass>; Er dürfte das Nibelungenlied nicht gelesen haben <nehme ich an>.*) и 3. евиденциални прочити (срв. *Er soll/will in einen Stau gekommen sein <habe ich gehört>.*)

регенти отново представляват изрази, чиято субектна синтактична позиция не може да бъде запълнена от подлози от рефериращия тип, а само от експлетивни подлози. За предикати като в (iii) и (v) е предвидена (най-малкото в отделни езици⁷) конфигурационната възможност, изречението да се въведе от неререференциално *es*.

За (vi) и (vii) може обаче да се твърди, че номиналите, които стоят в субектната позиция на глаголите нем. *versprechen* и гр. (ἔ)θέλω, денотират техния логико-семантичен субектен аргумент. Поради кореферентност със субекта на инфинитивния комплемент тези матрични номинални фрази могат да поемат детерминативната функция на контролна инстанция по отношение на лексикално подтиснатите подлози на глаголите в инфинитив. Във (viii) нем. глагол *bitten* е в пасивна форма и не може да има семантичен подлог в детематизираната си синтактична субектна позиция, а само номинална фраза-тръпник в морфологическата формулировка на субектния падеж (именителния), на която при активна диатеза отговаря акуз.-обектна фраза-тръпник. Тази фраза-тръпник контролира при активна матрица агентивния PRO-подлог на инфинитива. Във (viii) може да се наблюдава, как обектната фраза-тръпник на *bitten* запазва контролните си свойства спрямо нулевия подлог на инфинитива въпреки придвижването си в синтактичната субектна позиция на пасивната матрица.

В (ix) няма съчетание от субектен номинатив и инфинитив, а реализиран в първата позиция (субектната) на матричното изречение инфинитивен комплемент с номинативен предикатив и PRO-подлог с арбитрарна характеристика, който има antecedent в имплицитна обектна фраза в главното изречение. За анализа на изречението в (ix) е подходящо следното записване на референциалните отношения:

(ix') *es ist schwer* \emptyset [PRO_{arb.} ein wahrhaft guter mann (zu) sein].

⁷ Така напр. при англ. *seem* изречение като *It seems that John is stupid* е коректна реализация.

2. Възникване и развитие на Nci-конструкцията

2.1. Възникване и развитие на Nci-конструкцията в двата класически езика и в други сродни (негермански) езици⁸

В латинската граматика конструкцията *Nominativus cum infinitivo* при някои *verba dicendi, iubendi* и *sentiendi* (напр. *dicor, existimor, putor, iudicor; iubeor, vetor, prohibeor; videor* и под.) се нарича още и „лична⁹ Асі-конструкция“. Тя възниква при формулирането на Асі-регента в пасив, при което акуз. подлог на Асі-съчетанието се трансформира в номинатив и може да заеме субектната позиция на главното изречение. Тематично свързаната с инфинитива номинална фраза успешно симулира синтактичeskото поведение на подлог в матрицата, защото между тази фраза и пасивния предикат се осъществява съгласуване по лице и число. Разширяването на употребата на конструкцията *Nominativus cum infinitivo* се извършва паралелно с разширяването на употребата на Асі-конструкцията.

Също и за гръцкия важи, че конструкцията *Nominativus cum infinitivo* при пасивни *verba dicendi* и *sentiendi* предполага образуването на конструкцията *Accusativus cum infinitivo*, значи *λέγομαι ἀγαθός εἶναι* възниква след *λέγει με ἀγαθόν εἶναι*¹⁰. Очевидно е, че за реализирания Nci-тип във (vii) с предикативно име в номинатив не може да се формулира пряка зависимост от Асі-структури от вторичния тип. По отношение на синтактичeskите взаимовръзки, които засягат индикацията (имплицитна vs. експлицитна) на субектната фраза на инфинитива, този тип е обаче съпоставим с първичния контролен тип Асі-конструкции (вж. заб. 4 ↑)

За стб. преводи се приема *Nominativus cum infinitivo* в случаите, когато управляващите Асі-конструкции глаголи при пасивна матрица се съгласуват с номинативно-субектни фрази, които в логико-семантичен план трябва да представляват субектните аргументи на инфинитива¹¹, срв. напр. стб. *ubogyi že ništetoja vzbzanenъ byvaatъ tožde ljub'jenije aviti* („бедният поради нищета бива възпрепятстван също да показва честолюбие“). За анализа на типа Nci с пасивна матрица в *ubogyi že ništetoja vzbzanenъ byvaatъ tožde ljub'jenije aviti* като в (i) или във (viii) са необходими данни, които се отнасят до синтактичeskото поведение на стб. *vzbzaniti*. Трябва да се проверят двете възможности, транзитивният глагол да има субкатегоризационна рамка от типа [S'] или от типа [_NP S']. Само двуместни предикати (т.е. P(x,y)) имат при пасивна матрица поведение на едноместни (срв. (i) под 1. ↑) и позволяват реализацията на субекта на инфинитивния комплемент в семантично празната си субектна позиция. При триместни предикати (т.е. P(x,y,z)) в синтактичeskата субектна позиция на пасивираната матрица се появява тематично маркирана като тръпник номинална фраза, която в активната база заема позицията на обектния аргумент (срв. (viii) под 1. ↑). Номинативната фраза *ubogyi* може следователно да получи интерпретацията на субектен номинал-тръпник, за който важи възбраната за осъществяване на инфинитивното действие, така че в този случай за PRO-подлога на инфинитива *aviti* бихме имали матрична контролна инстанция в лицето на субекта-тръпник. Хипотезата

⁸ Изложението се опира на данни, почерпени от Хофман/Сцантир 1965, 363 сл.; Гандева и др. 1975, 343 сл. за латинския; Кюннер 1904, 26 сл.; Швицер/Дебрунер 1975, 372 сл.; Милев/Михайлов 1957, 300 сл. за гръцкия; Хадерка 1964, 530; Пацнерова 1964 за старобългарския; Амбразас 1987, 206 сл. за литовския.

⁹ Nci-конструкцията е наречена „лична“, защото номинативната фраза и *verbum regens* са конгруентни по отношение на категорията лице.

¹⁰ Според предложената в Денчева 2003 типология на Асі-конструкцията *λέγει με ἀγαθόν εἶναι* представлява Асі от първичен тип.

¹¹ Този начин на конструиране е засвидетелстван предимно в преводи от латински източници.

получава засега¹² потвърждение от реализации като напр. следната: стб. *vozbranju sje brat'ni krovi byti prolivatel* (цит. по Хадерка 1964, 530). В изречението е казано буквално следното: 'Аз се въздържам да бъда проливател на братска кръв'. Главната част на изречението е рефлексивно-пасивна *vozbranju sje* (в гр. тук би стоял медиопасив). Морфологическите маркери на прономиналния подлог в номинатив *az* могат да се изведат от окончанието на глагола *-ju* като 1. л. ед.ч. Номиналната фраза *prolivatel* денотира предикативното име на подчинената структура с копулативен инфинитив. Очевидно е, че флексивно реализираната субектна фраза в матрицата е кореферентна със субекта на инфинитивния комплемент и че може да конституира контролно отношение. Експлицирането на субекта на инфинитива при тези обстоятелства е излишно. Следователно във *vozbranju sje brat'ni krovi byti prolivatel* става въпрос за случай, който трябва да се анализира аналогично на (viii).

В изследването на Амбразас (1987) "Die indogermanische Grundlage des *Dativus und Nominativus cum infinitivo* im Baltischen" се намериха интересни данни за присъствието на конструкцията *Nominativus cum infinitivo* в съвременния литовски. Амбразас (стр. 206 сл.) регистрира Nci-съчетанието в следните три случая:

- A) в изречения, в които номинативът е обект на инфинитива, срв. (1):
(1) *(Mums) liko rastai pjauti* 'Die Stämme sind (uns) zum Brettersägen geblieben'
- B) в конструкции със съгласувани (2a) или несъгласувани (2b) прилагателни във функцията на номиналния предикат, срв.:
(2a) *Pienas (man) skanus gerti* 'Die Milch ist (mir) schmackhaft zu trinken'
(2b) *Pienas (man) skanu gerti* 'Es ist (mir) schmackhaft die Milch zu trinken'
- C) в *būti* ('съм')-конструкции с инфинитиви на някои глаголи за възприятие (*matyti, regėti* 'виждам', *girdėti* 'чувам'), срв. (3a) и в *būti* ('трябва')-конструкции с инфинитиви на глаголи с различна семантика, срв. (3b):
(3a) *Antai baltoji obelis y(r) matyti* 'Da ist der weiße Apfelbaum zu sehen'.
(3b) *Jau i(r) vėl pietai virti!* 'Schon wieder ist das Mittagessen zu kochen'.

Както показват примерите с обектен номинатив под B) и C), съществуват очевидни паралели между Nci-конструкции в съвременния литовски и немски, срв. за B) нем. структура във (v) и за C) нем. примери в (iv) a"), b") и c). Предположението на Амбразас (вж. пак там, стр. 216), че структури като тези в A), B) и C) се базират „на разширяването на номиналното или вербалното ядро на изречението чрез финални дативи на отглаголни абстрактни съществителни, които в различни разклонения на езика се клишират като инфинитиви“, сигурно е вярно.¹³ Крайно проблематично е обаче твърдението (вж. пак там), че „вследствие на включването на инфинитивите във вербалната система и на развитието на тяхната глаголна реакция ... субектният номинатив ... е бил схванат като пряко зависимо от инфинитива допълнение и е бил заместен отчасти или напълно от акузатива.“ Противно на това схващане при описанието на Nci-тип II (вж. под 3. ↓) експлицитните подлози-тръпници на инфинитива в именителен падеж като в (2a), (2b); (3a), (3b) са представени като селектирани от инфинитива преки допълнения в дълбинната структура. Такъв

¹² В рамките на това изследване повдигнатият въпрос не можеше да получи окончателен отговор. Той е свързан пряко с отговора на въпроса, дали в старобългарския има Aci-конструкция от същинския вид (т.е. Aci-II/III/IV) или не. Предварителните впечатления говорят за това, че в стб. по-скоро ще срещнем Aci-конструкцията от контролния първичен тип или Aci-I.

¹³ Възникването на инфинитива в славянските езици от дативни отглаголни абстрактни съществителни се счита за доказано. В по-ново време Ходри (1994) прави опит да обясни герм. инфинитив, вземайки предвид синтактично-семантични (а не само звуково-формални) особености, като локативен инфинитив (при перцептивни глаголи) или финален датив в останалите употреби. .

анализ позволява тези синтактични реликти да бъдат съпоставени с аналогични езикови явления, което му осигурява значителни преимущества.

2.2. Сведения за присъствието на Nci-конструкцията в готски и в други германски езици

За употребата на Nci-конструкции в готски и също в периоди на немския говори Грим (1898², 142 сл.). За Грим конструкцията от инфинитив и неговия подлог в номинатив е налице тогава, когато 1. след глаголите от втора и трета аномалия следват глаголи като *sein* или *werden*, срв. примерите (4) и (5); 2. след други глаголи следват *sein* или *werden*, срв. (6) и (7) и 3. след *dünken* и *scheinen* в значението ‘*videri*’, срв. (8) и (9):

(4) got. 14,26: ni mag meins sipôneis visan¹⁴ (цит. по Грим, 142)

(5) nhd. er soll *der könig sein*. (цит. пак там)

(6) nhd. er fürchtet *könig zu werden*. (цит. пак там)

(7) nhd. er glaubt *der herr im Hause zu sein*. (цит. пак там)

(8) mhd. waz dunket dich *daz beste sîn?* (цит. пак там)

(9) nhd. dieser grund scheint *der wichtigste zu bleiben*. (цит. пак там, 143)

Според Грим, във всички тези случаи инфинитивите са придружавани от своите номинативни подлози. В курсивните номинативни фрази *sipôneis*, *der könig*, *könig*, *der herr*, *daz beste* и *der wichtigste* в (4), (5), (6), (7), (8) и (9) се крие обаче не подлогът на инфинитивите (съответно *sein*, *werden* и *bleiben*), а тяхното предикативно име. Само в структурите (5), (8) и (9) се съдържат явни номинативни подлози – *er* в (5), *waz* в (8) и *der grund* в (9). За тълкуването на тематичните отношения в примера (5) вж. под 3. (↓). Приведените под (8) и (9) примери могат да се разглеждат като аналогични на вече дискутираната в (iii) структура (вж. под 1. ↑). В (4), (6) и (7) субектните фрази на инфинитивните копулативно-предикативни изрази *sipôneis visan*, *könig werden* и *der herr sîn* не са лексикализирани, тъй като изречението-матрица предлага номинативни фрази, които могат да поемат спрямо тях контролни функции. Антецедентът за PRO-подлозите на инфинитивните изрази *sipôneis visan*, *könig werden* и *herr sein* в (4), (6) и (7) не е лично-местоименният подлог *er*, който в (4) е получил глаголно-флексивен израз (*mag* = 3. P. Sg.). С други думи интерпретацията на тематичните и синтактични зависимости в (5), (8) и (9) е като в (5'), (8'), (9'), а на кореферентните в (4), (6) и (7) като в (4'), (6'), (7'). Явните подлози на инфинитивните комплементи са в получер:

(4') got. 14,26: (er_i) ni mag [PRO_i meins sipôneis_i visan]

(5') nhd. **er** soll der könig sein.

(6') nhd. er_i fürchtet [PRO_i könig_i zu werden.]

(7') nhd. er_i glaubt [PRO_i der herr_i im Hause zu sein.]

(8') mhd. **waz** dunket dich daz beste sîn?

(9') nhd. **dieser grund** scheint der wichtigste zu bleiben.

Става ясно, защо в студии за инфинитива, които за интерпретацията на конструкцията *Nominativus cum infinitivo* базират на Грим, беше документирана сходна ситуация. Така напр. Щайг (1884, 486 сл.) в своето изследване на употребата на инфинитива в стдн. интерпретира примери като (10) и (11) (подчертаното е от Щайг) като случаи с номинативен подлог и инфинитив:

(10) *huuande he im uuil g e n â d i g u u e r d e n*.

(11) *quad that he uuelde u u e s a n thes lîbes s c o l o*.

(*thes lîbes scolo uuesen* буквално ‘на смъртта длъжник да съм’)

Моята интерпретация в тези случаи е като в (10') и (11') и е аналогична на тази за (vii) (вж. под 1. ↑), срв.:

(10') huuande he_i uuil [PRO_i im genâdig_i uuerden.]

¹⁴ Съдържащите Nci синтагми в изреченията (4)-(9) са маркирани с курсив от Грим.

(11') quad that he_i uuelde [PRO_i uuesan thes líbes scoló_i.]

Карл Кьолер (1886, 61 сл.) е по-предпазлив в своя дисертационен труд за синтактичната употреба на инфинитива и причастието в „Beowulf“. За интерпретацията на номинатива с инфинитив при глаголите от втора и трета аномалия с последващи инфинитиви на *sein* или *werden* той обаче следва инструкцията на Шьоман (1869, 238), според когото субектният номинатив в немски е “немислим”, което изключва интерпретацията на структури при англос. *sculan* ‘трябва’ като в (12) и (13) като Nci-структури с фонетично присъстващ подлог, срв.:

(12) ne sceal þaer dygne sum wesap (цит. по К. Кьолер, 62)

‘нищо не трябва да бъде тайно’

(13) swylc scolde eorl wesap (цит. пак там)

‘такъв трябва да е княз’

В моето изследване е показано, че за структури като (12) и (13) е възможен анализ като Nci-реализации с лексикално изразен подлог на инфинитива – това е *sum* в (12) и *eorl* в (13) (вж. под 3.2. ↓)

Артур Кьолер (1867) не обръща внимание на конструкцията *Nominativus cum infinitivo* в синтактичното си изследване на употребата на инфинитива в готски.

В работата на Апелт (1874) относно конструкцията *Accusativus cum Infinitivo* в готски беше документирано указание за две места с Nci в Римл. 7,10 и Лк. 17,18, които според автора биха могли да послужат за примери при Грим IV, § 123. Под (14) привеждам пасажа от Лука (Nci-съчетанието е маркирано с курсив):

(14) Лк. 17,18: ni bigitanai waurþun *gawandjandans giban wulþu guda, niba sa aljakunja?*

‘как не се намериха и други да се върнат, за да въздадат Богу слава, освен тоя другородец’

Примерът е интересен с това, че регентът в главното изречение *bigitan* ‘finden’ е оформен в пасив (*bigitanai waurþun* = 3. л. мн.ч.). Във (viii) (вж. под 1. ↑) вече беше представена примерна структура с пасивна матрица. Също и в готския текст на Лк. 17,18 става въпрос за случай с номинатив на тръпника (срв. *някой* бива намерен vs. *намирам някого*) в субектната позиция на надредната структура и за кореференциален PRO-подлог на инфинитива. Структурата в Римл. 7,10 (*jah bigitana warþ mis anabusns, sei was du libainai, wisan du dauþau*) също съдържа обектен номинатив (*anabusns* ‘повеля’) към пасивния *bigitan* (тук: ‘давам, осигурявам’) и инфинитивен комплемент (*wisan du dauþau* ‘за смърт съм’) с референциално идентичен нулев подлог.

Щрайтберг (1910) споделя очевидно мнението на Грим (вж. ↑), защото и за него в готски възниква Nci-съчетание, когато „придружаваните от предикативно име в номинатив инфинитиви *wisan* и *wairþan* ... (най-често в съответствие с гръцкия оригинал) стоят след *magan, skulan, wiljan, þugkjan, usbidan*, пасив на *usþroþjan* и *andhuljan*“ (вж. стр. 211). Ще приведа два от неговите примери, Филип. 4,12 като (15) и Лк. 9,22 като (16), за да покаже, че по отношение на изразяването на субекта на инфинитива статусът на номинативните фрази в Nci-реализациите е различен. Nci-пасажите са маркирани с курсив, срв.:

(15) Филип. 4,12: got. in allamma jah in allaim usþroþips im, jah *sads wairþan jah gredags*

‘научен съм на всичко и всякак, и сит да бъда и гладен’

(16) Лк. 9,22: got. skal sunus mans ... *uskusans fram sinistam wairþan*

‘трябва Син Човеческий ... да бъде отхвърлен от старците’

Във Филип. 4,12 става въпрос за номинативна формулировка на прилагателните *sads* и *gredags* като съставни части на инфинитивната предикативна синтагма с копула *wairþan*. За такива случаи вече беше казано (вж. (vii) под 1, както и (4), (6), (7) ↑), че представляват контролни структури с PRO-субектен инфинитивен комплемент. Матричната контролираща инстанция в (15) е определена чрез глаголният флексив като 1. л. ед.ч., следователно е аз. Описаните отношения могат да получат запис като в (15'):

(15') Филип. 4,12: got. in allamma jah in allaim usþroþiþs im_i, [PRO_i jah sads_i wairþan jah gredags_i]

Що се отнася до (16), най-напред трябва да се отбележи, че *uskusans wairþan* не е копулативен предикативен израз, а описателна пасивна форма (гр. ἀποδοκμασθηῖναι = инфинитив аорист пасив), което ще рече, че във Филип. 4,12 *skulan* (тук: 'трябва') като *verbum regens* комплементира пасивна инфинитивна конструкция. Номинативната фраза *sunus mans* се появява в субектната позиция на водещата структура, но въпреки формалната си съгласуваност с матричния предикат (*skal* = 3. л. ед.ч.) не може по никакъв начин да се мисли като логически подлог на *skulan*, защото денотира обекта-тръпник на глагола *uskiusan* 'отхвърлям' при активна диатеза на изречението. В (16) е реализирано Nci-съчетание с обектно-номинативна фраза (както в (iv) и (v), вж. под 1. ↑), която представлява явния подлог-пациенс на инфинитивния комплемент.

3. За категориално-граматическата класификация на Nci-конструкциите

В предходната част беше показано, че ситуацията по отношение на граматично-категориалното описание на конструкцията *Nominativus cum infinitivo* в генетично сродни езици е доста противоречива. Освен това стана ясно, че Nci-конструкцията представлява едно по своята същност комплексно явление. Както показва опитът първоначално с Aci-, а впоследствие и с Dci-конструкцията¹⁵, ефективен достъп до сложната организационна структура на такива явления е възможен едва при работа с дефиниторно специфицирани типологични инструменти, които доставят необходимите признаци за композиционното тълкуване и идентифициране на техните форми на проявление и по този начин осигуряват обективна основа за тяхното описание.

С оглед на различните тематични отношения, които бяха регистрирани за номинативните фрази в (i)-(v) от една страна и за тези във (vi)-(ix) от друга (вж. под 1. ↑), и на данни, свързани с начините на възникване на Nci-съчетанията (вж. под 2. ↑), обозначението *Nominativus cum infinitivo* може да се схване като комплексно понятие, което обхваща два функционални типа: Nci-тип I или *Nominativus cum infinitivo с PRO-подлог* и Nci-тип II¹⁶ или *Nominativus cum infinitivo с експлицитен подлог*.

Спецификите на двата типа ще бъдат представени под 3.1. и 3.2. (↓). Преди това се налага да уточня понятието тета-роля, което в тази част на изложението е от централно значение. В генеративния граматично-теоретичен модел¹⁷, на който се опира това изследване, се приема, че глаголите не субкатегоризират своите подлози, защото в

¹⁵ Типологизирането на Dci-конструкцията в дисертационния ми труд се наложи във връзка с анализа на съчетания с датив и инфинитив в готския превод, за които се спори дали представляват Dci-конструкции от типа на документирания в старобългарски или не.

¹⁶ Тъй като вторият Nci-тип не може да се разглежда като по-нататъшно развитие (в смисъл на преосмисляне на синтактическите взаимовръзки в изречението) на първия Nci-тип, спецификациите "първичен" и "вторичен", които послужиха за терминологичното разграничаване на Aci-I- от Aci-II- и Dci-I- от Dci-II-конструкции, не можах да бъдат използвани за дефинирането на двата типа Nci-конструкции. Запазена обаче беше номерацията I и II, защото типът Nci-I, аналогично на типовете Aci-I и Dci-I, представлява инфинитивна конструкция с контролиран от номинал в матрицата PRO-подлог, а типът Nci-II, аналогично на типовете Aci-II и Dci-II, представлява инфинитивна конструкция с експлицитен подлог.

съответствие със “субектния принцип” всяко изречение има подлог. Освен това е казано, че субектният принцип е валиден за всички синтактични равнища на репрезентация (дълбинна структура, повърхностна структура, логическа форма), защото субкатегоризираните вътрешни аргументни позиции и външната аргументна позиция (това е субектната позиция на изречението) се проектират на всички синтактични равнища (“разширен проекционен принцип”) при условието, че всички тези аргументни позиции са позиции, на които се приписва тета-роля. Известно е, че всеки глагол има определена валентност. Така напр. глаголет *geben* има три валенции ($P(x,y,z)$), *haben* две ($P(x,y)$) и *schlafen* една ($P(x)$). Освен това се счита, че един глагол дава толкова *тематични роли* (θ -роли), с колкото места разполага, така че *geben* има три логически места за един подлог, едно непряко допълнение и едно пряко допълнение и има набор от три θ -роли, един даващ (θ_1 = да кажем *агенс*), нещо за даване (θ_2 = да кажем *тема*) и един получател (θ_3 = да кажем *цел*). Някои предикати разполагат обаче с по-малко логически места, отколкото със синтактически позиции, които могат да бъдат заети. Така напр. нем. глагол *scheinen* в значението ‘изглеждам’ конституира изречения като

(17) *Es scheint, dass Peter dumm ist*

и има субкатегоризационната рамка [S']. Ако субектната позиция е аргументна позиция (защото всяко изречение има подлог), то трябва да се приеме, че при глагола *scheinen* субектната позиция е празна. Тя се заема от експлетива *es*, който няма самостоятелен референциален статус. Логическата разлика между *geben* и *scheinen* се изразява като се казва, че *geben* маркира тематично субектната позиция, а *scheinen* не. Логически *scheinen* е едноместен. Синтактически обаче са налице две аргументни позиции, тази на подлога и на допълнението (= S'). Следователно съществува тясна взаимовръзка между субкатегоризация и приписване на тета-роли (= тета-маркиране). Това, което се субкатегоризира, бива и θ -маркирано от субкатегоризиращата лексема („субкатегоризационен принцип“). Комплементите винаги получават θ -маркировка, подлозите обаче не непременно. Позициите, на които се дава тематична роля, се наричат тета-позиции, такива, за които това не важи, се наричат не-тета-позиции. Така подлогът на *scheinen* е винаги в не-тета-позиция, допълнението обаче е винаги в тета-позиция. За моето изследване беше важно разбирането, че субкатегоризираните синтактически позиции винаги трябва да получават тематична роля от регента, което не се отнася до подложните позиции, които не се субкатегоризират. Те могат да бъдат и тематично празни. Понятието тета-роля е от голямо значение и за генеративно-синтактичната теория на пасива. За глаголи с пасивна морфология се приема, че не отдават θ -роля на граматическата си субектна позиция.

3.1. Nci-тип I: *Nominativus cum infinitivo* с PRO-подлог на инфинитива

Първият Nci-тип или *Nominativus cum infinitivo* с PRO-подлог на инфинитива илюстрират структури като (vi)-(viii) (вж. под 1. ↑). В номинативната фраза на Nci-конструкцията не е изразен явният подлог на инфинитивния комплемент, а синтактическият подлог на матричния глагол. Може също да се каже, че субектната позиция, в която се появява номинативната фраза в Nci-тип I, не е θ -маркирана от инфинитива. Съществува обаче референциална еквивалентност между тази фраза и PRO-подлога на инфинитива, така че Nci-I-структурите могат да се опишат като контролни структури. Понеже матричният контролор изпълнява синтактическата роля

¹⁷ Тук се опирам на работи на Щехов/Щернефелд 1988, 76 сл, 188 сл.; Гревендорф 1991, 142 сл.; Борсли 1997, 139 сл., 151 сл.; Карни 2002, 168 сл.; Кленк 2003, 91 сл.

на подлог, контролът е субектен. Редукцията на кореференциални номинални фрази на повърхността (*EQUI-NP-Deletion*) се осъществява при елиминиране на S' и превръщането на финитната глаголна форма на базовото изречение в нефинитна.

Оказа се, че е целесъобразно според *genus verbī* в матрицата да бъдат разграничени два подтипа на Nci-I-конструкцията – Nci-тип Ia и Nci-тип Ib, тъй като тематичните характеристики на номинала в съчетанието са различни при активно и пасивно надредно изречение.

3.1.1. Nci-тип Ia: *Nominativus cum infinitivo* с номинативен агенс

Nominativus cum infinitivo от тип Ia или Nci с номинативен агенс е налице в структури като (vi) и (vii) (вж. под 1.↑). Глаголите, които комплементират Nci-съчетание от тип Ia, образуват семантично ясно очертани групи. В Денчева (1984, 149 сл.) такива глаголи бяха определени като глаголи, които обозначават *усилие, опит, намерение, желание, искане, надежда, възможност*, или като цяло това са глаголи за *волеизявление*. Всички тези глаголи установяват тематичен контакт с номинативната фраза в субектната си позиция, следователно семантически са „субектноспособни”¹⁸. Синтактическият подлог на конституираното от тези предикати изречение е също и техният логически субектен аргумент. За денотирането на този аргумент са подходящи референциални номинали, които обозначават волево мотивирани за действие или дееспособни живи същества (хора), тъй като от подлога в изречението-матрица повече или по-малко зависи изпълнението на описваното от инфинитива действие. Отдаваната на субектната позиция θ -роля би трябвало да е тази на деятеля. Само за агентивни величини може да се допусне готовност или способност за действие. В структури с инфинитивни комплемементи такива номинални фрази във функцията на матричен контролор могат да гарантират референциалната идентичност на инфинитивния подлог.

Извеждането на инфинитивни структури като *Ich verspreche ihm zu kommen* и индикацията на номиналните кореференции формално може да се запише така:

$$NP_i - VP - NP_j ({}_S NP_i - VP) \Rightarrow NP_i - VP - NP_j ({}_S PRO_i - VP).$$

Референциалните отношения в примерите (vi) и (vii) могат да получат израз като в (vi') и (vii'):

(vi') Er_i verspricht seinem kleinen Bruder_j [_S PRO_i einen Teddy zu kaufen].

(vii') Ἐθέλω_i δὲ τοῖ [_S PRO_i ἧλιο_i εἶναι].

Същностните характеристики на Nci-тип Ia са следните: 1. Матричният глагол изказва *волеизявление* и 2. Номинативната фраза е маркирана тематично като 'агенс'.

3.1.2. Nci-тип Ib: *Nominativus cum infinitivo* с номинативен пациенс

Nominativus cum infinitivo от тип Ib или Nci с номинативен пациенс (вж. (viii) под 1. ↑) конституират главно пасивни транзитивни глаголи с манипулативно значение. Субектната позиция при един транзитивен глагол в пасивен вариант (която не е субкатегоризирана, но винаги съществува) не е тета-позиция. В дълбинната синтактична структура, която кодира предикатно-аргументната структура, тази позиция е празна *e(mpty)*. Друга специфична черта на пасивни глаголни лексеми е, че те могат

¹⁸ Терминът „субектна способност“ е дефиниран от Кис (1995, 5) по следния начин: „Един глагол е субектноспособен, когато стои в тематична връзка със своя субект.“ Признакът „субектноспособен“ след това се използва за подразделяне на глаголите на контролни и повдигащи. Оказа се обаче, че контролното поведение на глаголите в структури с пасивна матрица не може да бъде изведено от тяхната „субектна способност“, защото, както е известно, пасивирани глаголи не маркират синтактическата си позиция тематично.

да дадат на своя обектен аргумент θ -роля, но не и падеж. В генеративната синтактична теория за пасива е казано, че пасивната морфология абсорбира тета-ролята на субекта и падежа (акузатив) на обекта. А това ще рече, че субектната позиция на пасивни глаголи е лишена от тета-маркировка, а тяхната обектна позиция – от падеж. Дълбинната структура за пасивното изречение

(28) Der Schüler wird geprüft

трябва да е нещо като (29), срв.:

(29) *e* wird geprüft *d-Schüler*.

-К

Структурата на повърхността

(30) Der Schüler wird geprüft *e*.

+К

Bewege- α

е получена чрез процес на повдигане (премести- α), като по този начин останалата поради пасивната морфология без падеж номинална фраза с пациенс-характеристика попада в семантично празната синтактична позиция на подлог в изречението. На това място безпадежната обектна фраза може отново да получи падеж от INFL(AGR)-възела на изречението, падежа на субекта (именителния).

Синтактичното преместване на обектната фраза в празната субектна позиция на матрицата в случай с инфинитивен комплемент като в (viii) (вж. под 1. \uparrow) не е свързано с промяна на нейната тематична характеристика и не оказва влияние върху контролните ѝ свойства. PRO-подлогът на инфинитивната структура референциално отново се представлява от пациенс-номинала в главното изречение, който сега, маркиран с номинатив, заема синтактичeskата му субектна позиция.

Оттук следва, че за извеждането на изречение с пасивна матрица като напр. следното: *Ich wurde gebeten, die Daten zu überprüfen*, можем да използваме нотация, която е напълно съпоставима с тази за Nci-тип Ia, срв.:

$NP_i - VP ({}_S NP_i - VP - NP_j) \Rightarrow NP_i - VP ({}_S PRO_i - VP - NP_j)$

За идентифицирането на Nci-тип Ib е характерно следното: 1. Матричният глагол е пасивен и спада към класа на глаголи, които обозначават *въздействие*, *манипулация* и 2. Номиналната фраза на съчетанието е носител на тематичната характеристика 'пациенс'.

3.2. Nci-тип II: Nominativus cum infinitivo с експлицитен подлог

Вторият Nci-тип или *Nominativus cum infinitivo* с експлицитен подлог илюстрират структурите в (i)-(v) (вж. под 1. \uparrow). За всички тях е характерно, че в номинативната фраза на Nci-конструкцията е изразен подлогът на инфинитивния комплемент, а не синтактическият агенс/пациенс-подлог на матричния глагол. Можем да кажем също, че при Nci-тип II номинативната фраза в синтактичeskата субектна позиция на изречението-матрица за разлика от Nci-тип I е θ -маркирана от инфинитива.

θ -маркирането на един аргумент функционира така, че аргументът получава тази θ -роля, която съответният предикат отдава на позицията, в която се появява аргументът. За граматическия анализ на изречение като

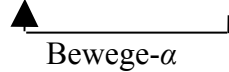
1) Peter scheint Bier zu mögen

това означава, че базовата структура трябва да изглежда като в

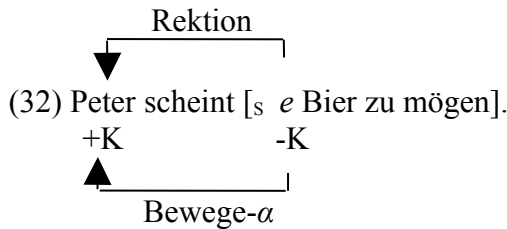
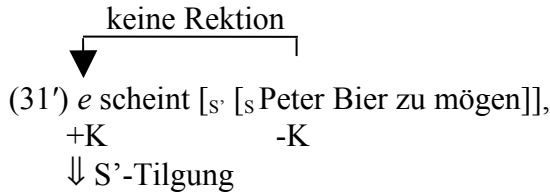
(31') *e* scheint [_S [_S Peter Bier zu mögen]],

защото всяко изречение има подлог (в този случай подлогът е празен), *scheinen* субкатегоризира S' и Peter получава своята θ -роля от *mögen*. В S(urface)-структурата обаче като комплемент на *scheinen* стои не финитно изречение (S'), а инфинитивно изречение, значи S. За проекционния принцип тази разлика явно е несъществена. Ако обаче в S-структурата като комплемент на *scheinen* не стои S', а S, то S-структурата на (31) трябва да представлява нещо като

(32) Peter scheint [_S e Bier zu mögen].

Необходимостта от това преместване (*Anhebung, Raising*¹⁹) е обоснована в падежната теория в традицията на Чомски²⁰ по следния начин: Когато номинал в D(eep)-структурата стои в не-падежна или [-K]-позиция (вж. Peter в 31'), тогава този номинал трябва да бъде преместен в падежна или [+K]-позиция, където отново може да получи падеж, защото важи падежният филтър: *Всяка лексикално реализирана номинална фраза трябва да получи падеж*. Разликите между (31') и (32) могат да се изразят по следния начин:

За повдигащи глаголи като нем. *scheinen*, англ. *seem*, но също и за адиективни предикати като напр. англ. *likely*, се приема, че не са транзитивни (т.е. не притежават признака $_NP$ и не могат да приписват обектния падеж), имат [S']-субкатегоризационна рамка и могат да предизвикват елиминиране на [S']-границата (това е, за да могат да упражняват рекция върху субекта на подчиненото изречение).

Всички предикати, които бяха представени под (i)-(v) (глаголни и адиективни) притежават типичните белези на повдигащи предикати. Техните номинативни фрази са повдигнати чрез премести- α в маркираната с падеж субектна позиция на надредната структура. На пръв поглед изглежда така, като че ли матричният глагол в (i) прави изключение, защото глаголет е транзитивен. В конкретния случай става обаче въпрос за глагол с ЕСМ-свойства, който е транзитивен, но не субкатегоризира номинал, а [S']. Когато такива глаголи бъдат пасивирани, те имат същото поведение като не-преходните повдигащи глаголи, срв. напр. *scheinen, drohen; sollen, müssen, dürfen, können* (значения: 'разрешено е'; 'възможно е') и т.н.

Глаголите, които управляват Nci-тип II, са едноместни предикати (безлични или с такова поведение глаголни изрази) със [S']-субкатегоризационна рамка и [S']-елиминационни качества, защото само такива предикати разполагат с тематично празни

¹⁹ Повдигащата трансформация (*Raising*) е въведена от Постал (1974).

²⁰ Срв. Щехов/Щернефелд 1988, 176 сл.; Гревендорф 1991², 136 сл.; 144 сл.; Карни 2002, 234; Кленк 2003, 97 сл.

подложни позиции и могат да управляват в рамките на подчиненото инфинитивно изречение, така че безпадежната субектна фраза на инфинитива да може да получи номинатива на матричния подлог в условията на рекция.

Преместената в процеса на повдигане номинална фраза получава θ -маркировка от инфинитивния глагол или като негов субектен, или пък като негов обектен аргумент. Затова Nci-типът II беше подразделен на Nci-тип IIa с експлицитен подлог-агенс и Nci-тип IIb с експлицитен подлог-пациенс.

3.2.1. Nci-тип IIa: *Nominativus cum infinitivo* с експлицитен подлог-агенс

Nci от типа IIa или *Nominativus cum infinitivo* с експлицитен подлог-агенс²¹ илюстрират примерите в (i), (ii) и (iii) (вж. под 1. ↑). Същият тип съдържа и нем. изречение (33), срв.:

(33) *Du sollst zum Direktor gehen.*

Субектните фрази *Homerus* в (i), *Homer* в (ii) и *er* в (iii) денотират несубкатегоризираните външни аргументи съответно на предикатите *caecus fuisse*, *blind sein* и *dumm sein*, а номинални изрази получават в тази позиция (субектната) тематичната роля ‘агенс’. В прономиналния израз нем. *du* в (33) се крие субектът деятел на инфинитива *gehen*, а не на *sollen* (тук в циркумстанциален прочит). Глаголът най-общо изразява „необходимост“. Неговото значение в конкретния случай (но също и генерално, когато не е в евиденциална употреба) може да се парафразира така: ‘необходимо е²², някой да извърши нещо против волята си’. Във валентния план на глагола е предвидено само едно място за пропозиционален обектен аргумент. Неговата синтактическа субектно-аргументна позиция не може да бъде зета референциално, следователно е празна. Точно в тази [+K]-маркирана позиция бива повдигната субектната фраза на подчиненото инфинитивно изречение (финитното изречение не представлява възможна S-реализация на пропозиционалния аргумент на *sollen*). Оказва се, че нем. *sollen* в неговите евиденциални (вж. (ii) ↑), както и неевиденциални значения (вж. (33) ↑) функционира като предизвикващ [S’]-премахване глагол, който може да управлява в подчинената инфинитивна структура и чрез своя AGR-комплекс да отдава на субектната фраза на инфинитива именителния падеж.

3.2.2. Nci-тип IIb: *Nominativus cum infinitivo* с експлицитен подлог-пациенс

Nci от типа IIb или *Nominativus cum infinitivo* с експлицитен подлог-пациенс²³ беше формулиран за случаи като тези в (iv) и (v) (вж. под 1. ↑). Разликата от типа IIa се състои по принцип в това, че при Nci от типа IIb в семантично неререференциалната субектна позиция в матрицата стои име с обектно-аргументна характеристика. Инфинитивният комплемент в такива случаи има пасивен прочит, независимо от това, дали присъстват сигнали за пасивна морфология (срв. (iv) a') и b' под 1. ↑), или не (срв.

²¹ θ -ролята ‘агенс’ тук е използвана в най-широк смисъл, така че и носител на качество също е ‘агенс’. Целта ми е само да изразя разликата, която възниква, когато субектната фраза на инфинитива получава своята θ -маркировка в субектната, а не в обектната аргументна позиция.

²² За понятийното ядро на значението на нем. *sollen* не е релевантно, вследствие на какво възниква необходимостта за извършване на действието, описано от инфинитива, на висша воля (бог), на повеля, на личен ангажимент и т.н. Това са допълнителни, контекстуално обусловени конотации, които се наслагват към значението на думата. В него е отразено само, че са налице обстоятелства, които изискват реализирането на инфинитивната пропозиция.

²³ θ -ролята ‘пациенс’ тук е използвана в най-широк смисъл, така че и засегнат от действието по някакъв начин неодушевен предмет също е ‘пациенс’, защото беше единствено важно да се обърне внимание върху разликата, която възниква, когато субектът на инфинитива получава тета-маркировката си в неговата обектна, а не субектна аргументна позиция.

(iv) a"), b"), c) и (v) под 1. ↑). Номиналът, маркиран с тета-ролята пациент от инфинитива, при Nci-тип IIb трябва да премине през междинна позиция (това е субектната позиция на инфинитивното пасивно изречение), преди да се настани в субектната позиция на изречението матрица, срв. (34):

(34) John	scheint	[s	e'	entlassen	worden	zu	sein	e]
	[+K]			[-K]				[-K]	
	[-θ]			[-θ]				[+θ]	

4. Заключение

В заключение може да се направи следното обобщение:

От изложението стана ясно, че в композиционен план конструкцията *Nominativus cum infinitivo* представлява нееднородно явление. В изречения с номинална фраза в именителен падеж и инфинитив реktionният контекст по отношение на номиналния компонент на Nci-съчетанието не е константна величина и варира в зависимост от семантическите характеристики и синтактичeskото поведение на *verbum regens*.

С оглед на двете основни възможности за функционално-синтактическа интерпретация на именната фраза в Nci-синтагмата – като подлог на предиката в изречението матрица или като подлог на подчиненото инфинитивно изречение, конструкцията *Nominativus cum infinitivo* беше подразделена на два подтипа – Nci-конструкция със субектен контрол или с PRO-подлог на инфинитива (Nci-тип I) и Nci-конструкция с явен подлог на инфинитива (Nci-тип II). Поради разликата в тематичните характеристики на номинала в съчетанието при активно и пасивно надредно изречение за двата основни типа Nci-конструкции се оказа уместно, допълнително да бъдат разграничени а- и b-варианти на Nci-I/II-конструкциите. Беше показано, че комплементирането на един или друг тип Nci-синтагма стои в пряка връзка с предиката на надредната структура.

Като краен резултат отделните (под)типове Nci-конструкции получиха следните дефиниторни спецификации:

За *Nominativus-cum-infinitivo* от първи тип (Nci-I) е характерно, че в номинативната фраза на конструкцията е изразен синтактическият подлог на матричния глагол. Поради референциална идентичност между тази фраза и подлога на инфинитива са налице условия за контрол (субектен), така че подлогът на инфинитива бива подтиснат и не присъства фонетично на синтактическата повърхност на изречението (PRO-подлог). Подтипът Nci-Ia е *Nominativus-cum-infinitivo*-конструкция с агентивносубектен контрол, при която подлогът на инфинитива се подразбира от агентивния подлог на матричния предикат. Глаголите, които управляват този тип Nci-конструкция са носители на *волитивно значение*. Те обозначават *усилие, опит, намерение, желание, искане, надежда, възможност*. Подтипът Nci-Ib представлява *Nominativus-cum-infinitivo*-конструкция с пациенс-субектен контрол. За разлика от Nci-Ia носител на референциалните характеристики на имплицитния подлог на инфинитива при Nci-Ib е субектна номинална фраза с пациенс-характеристика в матрицата. Комплементиращите този тип Nci-структури надредни предикати са транзитивни глаголи с *манипулативно значение* и управляват Nci-Ib-съчетания в пасивния си прочит.

За разлика от *Nominativus-cum-infinitivo* от първи тип в номинативната фраза на Nci-конструкцията от втори тип (Nci-II) е изразен явно подлогът на инфинитивния комплемент, а не синтактическият агенс/пациенс-подлог на матричния глагол. Подтипът Nci-IIa е *Nominativus-cum-infinitivo*-конструкция с експлицитен подлог-агенс на инфинитива. Матричните глаголи, които могат да конституират Nci-IIa, са повдигащи глаголи, за които важат характеристиките: *[-transitiv]* (само при управляващи Aci ECM-глаголи *[+transitiv]*, но тогава *[+Passiv]*), *[+S']-*

субкатегоризационна рамка, [+S']-елиминирание. Подтипът Nci-IIb представлява *Nominativus-cum-infinitivo*-конструкция с експлицитен подлог-пациенс на инфинитива. Матричните глаголи, които приобщават Nci-комплекси от типа IIb, са повдигащи глаголи, за които важат следните характеристики: [-transitiv], [+S']-субкатегоризационна рамка, [+S']-елиминирание.

Б и б л и о г р а ф и я

- Амбразас 1987: V. A m b r a z a s. Die indogermanische Grundlage des Dativus und Nominativus cum infinitivo im Baltischen – *Indogermanische Forschungen* 92, 1987, S. 203-218.
- Апелт 1874: O. A p e l t. Über den Accusativus cum Infinitivo im Gothischen – *Germania. Viertelsjahresschrift für deutsche Altertumskunde*. Hrsg. von K. Bartsch. Jg. 19, Wien, 1874, S. 280-297.
- Борсли 1997: R. B o r s l e y. *Syntax-Theorie. Ein zusammengefaßter Zugang*. Deutsche bearb. von P. Suchsland. Max Niemeyer Verlag, Tübingen, 1997.
- Гандева и др. 1975: P. Г а н д е в а и др. *Латинска граматика*. Издателство Наука и изкуство. София, 1975.
- Гревендорф 1991: G. G r e w e n d o r f. *Aspekte der deutschen Syntax. Eine Rektions-Bindungs-Analyse*. Gunter Narr Verlag, Tübingen, 1991. (= Studien zur deutschen Grammatik 33)
- Грим 1898²: J. G r i m m. *Deutsche Grammatik*, Bd. 4. 3. Aufl. Neuer vermehrter Abdruck, besorgt durch G. Roethe und E. Schroeder. Druck und Verlag von C. Bertelsmann, Gütersloh, 1898.
- Денчева 1984: E. D e n t s c h e w a. *Zum Infinitivgebrauch in der althochdeutschen Tatian-Übersetzung. Versuch einer Darstellung der Finalität des Infinitiv-Komplements*. Diss. Leipzig, 1984.
- Денчева 2003: E. D e n t s c h e w a. Das Phänomen des sog. Accusativus cum infinitivo und seine Reflexe im Deutschen. Ein Versuch, Diachronie und Synchronie interagieren zu lassen – *Germanistische Linguistik* 171-172: Wort und Grammatik. Festschrift für Prof. P. Petkov. Hrsg. von A. Dimova/Wiegand, H. E. Verlag Olms, Marburg/Lahn, 2003. (= abgekürzte Fassung der Habilitationsschrift)
- Денчева 2007: E. D e n t s c h e w a. *Zum Gebrauch infinitivischer Sätze mit explizitem Subjekt in der Bibelübersetzung (Neues Testament) von Wulfila. Ein Versuch gotisches Idiom vor dem Hintergrund übersetzungstechnischer Entscheidungen abzugrenzen und zu charakterisieren*. Sofia, 2007. (Diss.)
- Ерих 2001: V. E h r i c h. „Was nicht müssen und nicht können (nicht) bedeuten können: Zum Skopus der Negation bei den Modalverben des Deutschen“ – *Modalität und Modalverben im Deutschen*. Hrsg. von Müller, R./M. Reis. Helmut Buske Verlag, Hamburg, 2001. (= Linguistische Berichte, Sonderheft 9)
- Карние 2002: A. C a r n i e. *Syntax. A Generative Introduction*. Blackwell Publishing, London, 2002.
- Кис 1995: T. K i s s. *Infinitive Komplementation. Neue Studien zum deutschen Verbum infinitum*. Max Niemeyer Verlag, Tübingen, 1995.
- Кленк 2003: U. K l e n k. *Generative Syntax*. Gunter Narr Verlag, Tübingen, 2003.

- Кьолер 1867: A. K ö h l e r. Der syntaktische Gebrauch des Infinitivs im Gothischen – *Germania. Viertelsjahresschrift für deutsche Altertumskunde*, Jg. XII. Stuttgart, 1867, S. 421-462.
- Кьолер 1886: Köhler, K. (1886): *Der syntaktische Gebrauch des Infinitivs und Partizips im „Beowulf“*. Diss. Münster.
- Кюннер 1904: R. K ü h n e r. *Ausführliche Grammatik der griechischen Sprache*, Bd. 2: Satzlehre. Hannover/Leipzig, 1904.
- Милев, Михайлов 1957: Ал. М и л е в, Г. М и х а й л о в. *Старогръцка граматика*. Издателство Наука и изкуство. София, 1957.
- Пацнерова́ 1964: Л. П а ц н е р о в а́. Синтаксис инфинитива в старославянских евангельских кодексах с точки зрения техники перевода – *Slavia* 33, 4. Praha, 1964, с. 534-557.
- Пенчев 1999: Т. Б о я д ж и е в, И. К у ц а р о в, Й. П е н ч е в. *Съвременен български език. Фонетика, лексикология, словообразуване, морфология, синтаксис*. Издателска къща “Петър Берон”, София, 1999.
- Постал 1974: P. P o s t a l. *On Raising: One Rule of English Grammar and Its Theoretical Implications*. The MIT Press Cambridge, Massachusetts/London, England, 1974.
- Раиз 200: M. R e i s. „Bilden Modalverben im Deutschen eine syntaktische Klasse?“ – *Modalität und Modalverben im Deutschen*. Hrsg. von Müller, R./M. Reis. Helmut Buske Verlag, Hamburg, 2001. (= Linguistische Berichte, Sonderheft 9)
- Хадерка 1964: К. Х а д е р к а. Сочетания субъекта, связанного с инфинитивом, в старославянских и церковнославянских памятниках – *Slavia* 33, 4. Praha, 1964, с. 505-533.
- Ходри 1994: J. H a u d r y. Der Ursprung des gemeingermanischen Infinitivs und des westgermanischen Gerundiums – *Philologische Forschungen. Festschrift für Philippe Marq*. Hrsg. von Y. Desportes, 1994, S. 1-17.
- Хофман, Сцантир 1965: J. H o f m a n n, A. S z a n t y r. *Lateinische Syntax und Stilistik*. Neubearb. von A. Szantyr. C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, München, 1965.
- Чомски 1983: N. C h o m s k y. *Lectures on Government and Binding*. The Pisa Lectures. 3. revised edition. Foris Publikations, Dordrecht, 1983. (= Studies in generative Grammar 9)
- Швицер, Дебрунер 1975: E. S c h w y z e r, A. D e b r u n n e r. *Griechische Grammatik auf der Grundlage von Karl Brugmanns griechischer Grammatik*, Bd. 2: Syntax und syntaktische Stilistik. 4. Aufl., vervollständigt und bearb. von A. Debrunner. München, 1975.
- Шьоман 1869: G. F. S c h ö m a n n. Zur Lehre vom Infinitiv – *Jahrbücher für class. Philologie*, Jg. 15. Leipzig, 1869, S. 209-239. (= Jahn's Jahrbücher für Philologie und Paedagogik Bd. 99)
- Щайг 1884: R. S t e i g. Über den Gebrauch des Infinitivs im Altniederdeutschen – *Zeitschrift für deutsche Philologie* 16, 1884, S. 307-345; 470-501.
- Щехов, Щернефелд 1988: A. S t e c h o w o n, W. S t e r n e f e l d. *Bausteine syntaktischen Wissens. Ein Lehrbuch der generativen Grammatik*. Westdeutscher Verlag, Opladen, 1988.
- Щрайтберг 1910: W. S t r e i t b e r g. *Gotisches Elementarbuch*. 3. und 4. verb. Aufl., Heidelberg, 1910.

